

Kristian David – tesař ze Ženklaavy (1692-1751)

Příspěvek k dějinám Moravských bratří, 6. část

Daniel Říčan

Duchovní prostředí na Kravařsku bylo silně formováno českou reformací, Jednotou bratrskou, Komenským, v Suchdole pak po zániku Jednoty, jeho posluchačem Martinem Schneiderem a jeho dalšími věrnými pokračovateli. To vše připravovalo půdu pro muže, který z vykřešané jiskry zažehnul požár.

Rod Davidů pocházel z Bernartic nad Odrou a patřil do okruhu členů Jednoty bratrské. Dnes se ví, který je Davidův grunt (otec Jan pocházel z č.p.61, děd a jeho předkové z č.p.30). Otec se však přiznal do německé Ženklaavy. Kristian David se tam narodil 17. února 1692. Matky zpravidla mají rozhodující vliv na to, jakou řečí se v národnostně smíšené rodině hovoří. Tak tomu bylo i u Davidů. Kristian asi mnoho česky neuměl. Vyrůstal v katolickém prostředí. Přesto katolické přesvědčení, že je třeba Boha si naklonit mravním vypětím a přimlouvou světců, způsobovalo v jeho mysli a duši potíže. Vyučil se tesařskému řemeslu v Holešově u mistra, který byl tajným evangelíkem. Sám se naučil číst a psát, četba a studium Písma mu pak nakonec ukázaly cestu. Patřil mezi lidi hledající to nejryzejší společenství. Chtěl se dokonce stát židem, na svých cestách chtěl také vstoupit k luteránům v Trenčíně, Trnavě, Modré a Lipsku. Stále byl zklamáván bezbožným životem tamních luteránů a proto odchází k vojsku. Po nemalých útrapách a nemocničním léčení ve Vratislavi, usadil se ve Zhořelci, kde se také později oženil.

Když přišel v roce 1718 K.David na jedné ze svých moravských cest do Suchdolu, aby se seznámil se zdejšími evangelíky, odešel odtud s nepořízenou, neboť tamní lidé byli k němu nedůvěřiví.

Když se r. 1719 vracel ze své třetí moravské výpravy, vzbudiv v některých posluchačích naději na vystěhování, seznámil se ve Zhořelci s hrabětem Mikulášem Ludvíkem Zinzendorfem, který přislíbil, že by se na jeho panství někde našlo kus půdy pro evangelíky z Moravy, kteří tam žijí v neutěšených podmínkách. Na jaře r. 1722 dovedl prvních 11 moravských exulantů přes Zhořelec na panství Velkého Hennersdorfu, kde v lesích na místě zvaném Hutberg společně založili osadu, kterou pojmenovali Herrnhut (pod ochranou Páně), česky Ochranov.

Na jaře roku 1723 přichází David do Suchdolu znovu, tentokrát již s doporučením faráře Steinmetze z Těšína, a jeho srozumitelná úderná kázání zde a také v Kuníně vyvolala duchovní probuzení a nevšední zájem o duchovní stav každého z posluchačů. Příchodem Kristiána Davida došlo v Suchdole a následně Kuníně k renesanci vyhasínajícího evangelictví. Zdržel se asi dva týdny, ale společná shromáždění se i po jeho odchodu konávala na několika místech současně a přetrvala celou zimu 1723/24. Na jaře po prozrazení to dalo příčinu vrchnosti k ostrému zákroku. Bylo nařízeno vyšetřování, jehož součástí byly obsáhlé výslechy osob, podezřelých z náchylnosti k evangelické víře. Vyslechnuty byly desítky osob z Kunína a ze Suchdolu. Vyslýchaní byli převážně z řad držitelů usedlostí, menším dílem to byli jejich synové, dcery a čeledí.

Místem tvrdých exekucí suchdolských a kunínských protestantů byl kunínský panský dvůr, jenž byl současně také sídlem správy panství. Tam byli vyslýchaní zavřeni ve vězení, kde byli přikováni a v některých případech také biti, odtud pak jednotlivě předvoláváni k výslechům.

Snahou inkvizice bylo především zjistit, kdo byl tím potulným kazatelem, jenž v Suchdole a Kuníně kázal a učil na tajných schůzkách, odkud přišel, u koho se ubytoval a pobýval, jak dlouho se zde zdržel, někteří z vyslýchaných měli také vypovídat o tom, jak vypadal a co měl na sobě. Společně s tím museli obžalovaní vypovídat také o průběhu tajných schůzek v obou vesnicích, o tom kde se nejčastěji konaly, kdo je nejčastěji organizoval a navštěvoval a to jak

při přítomnosti kazatele, tak i po jeho odchodu. Dále měli vypovídat o tom, co kazatel na tajných setkáních kázal. Na nastalou situaci lidé reagovali následnou emigrací do Ochranova, kam z Kravařska odešlo asi 550 obyvatel.

V Herrnhutu docházelo z počátku k častým věroučným neshodám. Někteří z nich, především Suchdolané, měli silné povědomí o tom, čím kdysi bývala kázeň v Jednotě bratrské. Když přišli do Herrnhutu, marně ji tam hleděli obnovit. Volání některých Moravanů po kázeňském řádu bylo totožné s Davidovým pojetím křesťanství. Obnovení starobratrského odkazu stalo se jeho programem. Byl to Kristián David, jenž našel ve slezském Hartmansdorfu Komenského latinskou Stručnou historii církve slovanské, vypisující také dějiny Bratří a uvádějící jmenovitě do jejich řádu. S tímto objevem seznámil také Zinzendorfa a naléhal na něj, aby knihu přeložil do němčiny. Zinzendorf řád předělal tak, aby se nápadně shodoval s hraběcími stanovami z 12. května 1727. David byl oklamán. Stanovy, jimž dotud Zinzendorf bránil, objevily se mu náhle ozářeny autoritou samotého Komenského. Dne 13. srpna 1727 zapomněli Herrnhutští slavnostní večeří Páně na dosavadní rozbroje. Toto datum je považováno za obnovení Jednoty bratrské. O Davidovi je možno napsat, že byl zcela zanícen myšlenkou vyrvat a zachránit co nejvíce obětí temnu, jehož hrůzy poznal ve vlastním životě i na neskonalém utrpení krajanů. Kdekoli bylo třeba neohroženého podání pomocné ruky, hlásil se David do služby. Sotva se dozvěděl o pronásledování evangelíků v okolí Salcburku, přispěchal je povzbudit svým slovem (1727). Poté strávil nějaký čas mezi studenty na jenském vysokém učení. Roku 1729 pátrá ve Švýcarsku po Valdenských. V Heerendyku vybudoval r. 1736 odrazovou stanici pro herrnhutské misionáře v zámoří. Na svých zámořských výpravách se vypravil k Eskymákům do Grónska, kde v letech 1733-1755 pomáhal vybudovat Nový Herrnhut, v Americe pak poznal bratrskou misii mezi Indiány. Na Moravu podniknul asi 10 pěších cest 350 km dlouhých a nikdy nebyl chycen. David poznal ve svém životě mnoho bolesti a zklamání, přesto však jeho význam spočívá právě v těchto okamžicích smutku a beznaděje, kdy vyniká jeho neumělé, Biblí živené vyznavačství. Tehdy se se svou vírou a pokorou obrací k Bohu. Duchovně strádajícím káže o pravém a upřímném pokání, o proměně srdce, o obrácení, sebezapírání a o novém životě ve společenství s Bohem.

Dne 3. února 1751 umírá David v Herrnhutu. Odcházel, jak zaznamenal pamětník, náramně rozradostněn pro to, co směl svými očima ještě spatřit. Několik hodin před jeho skonem došla zpráva, že saská vláda uznala herrnhutskou bratrskou jednotu. Dílo, jemuž David věnoval pestrý život, se dovršilo uznáním.

Podle diplomové práce Ivo Šušolíka

Psáno pro časopis Poodří, vyšlo v č. 4/2004, s.30.

Pro www.go-east-mission.net převzato z podkladu zaslaného autorem a s jeho svolením.